

Η εκπαίδευση δεν είναι ιδιωτική υπόθεση

ΦΠΑ στα ιδιωτικά σχολεία

Γράφει ο **Αρίστος Δοξιάδης**.

Ο διάλογος σχετικά με την επιβολή ΦΠΑ στα ιδιωτικά σχολεία αποκάλυψε πόσο στενή αντίληψη έχουν μερικοί Έλληνες για τα οφέλη της εκπαίδευσης. Ο υπουργός Παιδείας, αλλά και σχολιαστές που δεν είναι Αριστεροί, υπερασπίστηκαν τον αναδιανεμητικό χαρακτήρα του μέτρου. Προφανώς δεν καταλαβαίνουν τους λόγους που οι άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν επιβάλλουν αυτόν τον φόρο.

Ας αναρωτηθούμε κατ' αρχάς γιατί τα σύγχρονα κράτη δαπανούν τόσο πολύ χρήμα για δημόσια δωρεάν σχολεία, ενώ δεν δαπανούν για δημόσια δωρεάν εστιατόρια. Η τροφή είναι πιο βασική ανάγκη από την εκπαίδευση. Η παιδεία όμως, σε αντίθεση με την τροφή, έχει μεγάλες «θετικές εξωτερικότητες», στην ορολογία των οικονομολόγων. Το όφελος δηλαδή δεν το καρπώνεται μόνο αυτός που εκπαιδεύεται, αλλά και όσοι συναλλάσσονται μαζί του ή ζουν κοντά του.

Οταν ένα χωριό αποκτήσει ιατρό, ωφελούνται όλοι οι κάτοικοι του χωριού. Οταν σε μια δημόσια υπηρεσία οι υπάλληλοι γνωρίζουν πώς να χειρίζονται βάσεις δεδομένων, ωφελούνται το κράτος και οι πολίτες. Οταν σε ένα τουριστικό νησί μερικοί νέοι μιλούν καλά αγγλικά, ωφελείται όλη η τοπική οικονομία.

Οι ιδιωτικές δαπάνες από μόνες τους δεν θα μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν όση εκπαίδευση θα θέλαμε να έχουμε. Αν περιμέναμε από τις οικογένειες να πληρώσουν το πλήρες κόστος για την εκπαίδευση δασκάλων, τότε θα είχαμε πολύ λιγότερους από όσους χρειάζεται η κοινωνία. Αν οι ιατρικές σχολές έπρεπε να καλύπτουν τα έξοδά τους μόνο από τα δίδακτρα, τότε θα υπήρχαν ελάχιστοι ιατροί, θα χρέωναν πανάκριβα την κάθε συμβουλή, και κανένας δεν πήγαινε να εργαστεί στο ΕΣΥ.

Για τον ίδιο ακριβώς λόγο που δαπανούν δημόσιο χρήμα, τα σύγχρονα κράτη ενθαρρύνουν, και δεν φορολογούν, τις ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση. Δεν έχει σημασία αν ο μηχανικός ή ο σκηνοθέτης ήταν μαθητής σε δημόσιο ή σε ιδιωτικό σχολείο, σημασία έχει αν κάνει καλή δουλειά: Τα θεμέλια είναι γερά; Τα κτίρια είναι καλοσχεδιασμένα; Οι ταινίες πετυχαίνουν, διασκεδάζουν, προσθέτουν στον πολιτισμό; Αν αυτό το θετικό αποτέλεσμα έρθει από ιδιωτική δαπάνη, τότε το Δημόσιο έχει κερδίσει. Έχει εξοικονομήσει πόρους, που μπορεί να διαθέσει αλλού. Αυτό το αναγνωρίζουν περίπου όλες οι πολιτικές δυνάμεις στην Ευρώπη, εκτός από την Ελλάδα.

Το όφελος δεν αναιρείται αν στα ιδιωτικά σχολεία φοιτούν μαθητές που προέρχονται κυρίως από πλούσιες οικογένειες, και από τις σχετικά πιο εύπορες μεσοαστικές. Πράγματι αυτοί οι μαθητές καρπώνονται ατομικό όφελος από το ιδιωτικό σχολείο, αλλά από την εκπαίδευσή τους κερδίζουν και όσοι δεν φοίτησαν εκεί, ακριβώς επειδή το «ανθρώπινο κεφάλαιο» που προστίθεται στην κοινωνία έχει ευρύτερη θετική επίδραση.

Το ίδιο συμβαίνει με τις επενδύσεις σε παραγωγικές επιχειρήσεις. Ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης θα κερδίσει περισσότερο από ό,τι ο κάθε εργαζόμενος που θα προσλάβει, αλλά θα κερδίσουν και οι δύο αν η επένδυση πετύχει. Με αυτό το σκεπτικό, παντού σχεδόν οι ιδιωτικές επενδύσεις έχουν ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση σε σύγκριση με την κατανάλωση, και πολλές φορές επιχορηγούνται από δημόσιο χρήμα. Ακόμα και η αριστερή κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ δεν σκέφτηκε να βάλει φόρο αντίστοιχο με τον ΦΠΑ πάνω στα ιδιωτικά κεφάλαια που επενδύονται στη βιομηχανία. Δεν καταλαβαίνει όμως ότι από οικονομική άποψη τα δίδακτρα είναι επένδυση όπως οι εργαλειομηχανές: το όφελός τους διαχέεται στην κοινωνία.

Όσοι υπερασπίζονται τον φόρο θεωρούν την παιδεία αποκλειστικά εργαλείο ατομικής ανέλιξης: ποιος θα έχει περισσότερα προσόντα για να καταλάβει τις προνομιούχες θέσεις. Είναι μια μικροαστική οπτική για την ανάπτυξη και την αναδιανομή: από τη μια η «αγορά», που σημαίνει γι' αυτούς ανταγωνισμός ατόμων, και από την άλλη το κράτος που αναδιανέμει μέσω των φόρων, αλλά και διορίζει. Από την κοσμοθεωρία τους λείπει η παραγωγή αξίας, που σημαίνει συνεργασία και κοινά συμφέροντα, μέσα σε εταιρείες, και σε οικοσυστήματα επιχειρήσεων, και στο Δημόσιο. Αυτή η συνεργασία διακρίνει τις αναπτυγμένες δημοκρατίες από τον τρίτο κόσμο.

Η ατομική θεώρηση της εκπαίδευσης οδηγεί και στα πτυχία χωρίς περιεχόμενο. Αν πιστεύεις ότι το πτυχίο θα σου εξασφαλίσει μια θέση ανεξάρτητα από τι πραγματικά έχεις μάθει, τότε δεν ασχολείσαι να μάθεις, σε ενδιαφέρει μόνο πώς θα πάρεις το χαρτί. Όταν όμως βρεθείς σε μια ομάδα που έχει σκοπό να παράγει κάποιο αγαθό, τότε αυτό που μετράει, και που ενδιαφέρει τους συνεργάτες σου, είναι οι πραγματικές σου ικανότητες, όχι τα τυπικά προσόντα. Στη μια περίπτωση, το πτυχίο αποφέρει μια ατομική πρόσοδο. Στην άλλη, η μόρφωση προσθέτει αξία στο σύνολο.

Όλοι θα θέλαμε να έχουμε περισσότερες επιχειρήσεις τεχνολογίας, περισσότερη βιομηχανία υψηλής παραγωγικότητας, καλύτερα συστήματα πληροφορικής και διοίκησης στο κράτος, μεγαλύτερη συμμετοχή των πανεπιστημίων μας στην παγκόσμια ερευνητική κοινότητα. Αυτά δεν θα τα πετύχουμε με τα τυπικά προσόντα. Θα τα πετύχουμε με περισσότερα σχολεία αριστείας, δημόσια και ιδιωτικά. Από εκεί, κυρίως, βγαίνουν τα στελέχη με τις παραστάσεις που χρειάζονται για να οργανώσουν και να καθοδηγήσουν τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς. Η εναλλακτική δεν είναι μια πιο δημοκρατική, αλλά εύπορη, οικονομία. Είναι μια κοινωνία μοιρασμένη ανάμεσα σε διορισμένους και σε φτωχούς.

* Ο κ. Αρίστος Δοξιάδης είναι εταίρος στην εταιρεία Επιχειρηματικών Συμμετοχών Openfund.

02.11.2015

[Πηγή](#)